

ตำบลบ่อพลอย

อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด

พออยู่พอกิน ชีวิตมีความสุข

สารบัญ

- ๐๖ สภาพแวดล้อม
- ๐๘ ความเป็นมา
- ๑๖ ก้าวเดินด้วยความปลอดภัย
- ๑๘ กลไกการขับเคลื่อน
- ๒๘ รูปธรรมความสำเร็จในพื้นที่
- ๓๘ แผนที่ความรู้
- ๔๐ ปริมาณการปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์ที่ลดลง
- ๔๒ ภาคผนวก

นิยามความปลอดภัยของตำบลปลอดภัย

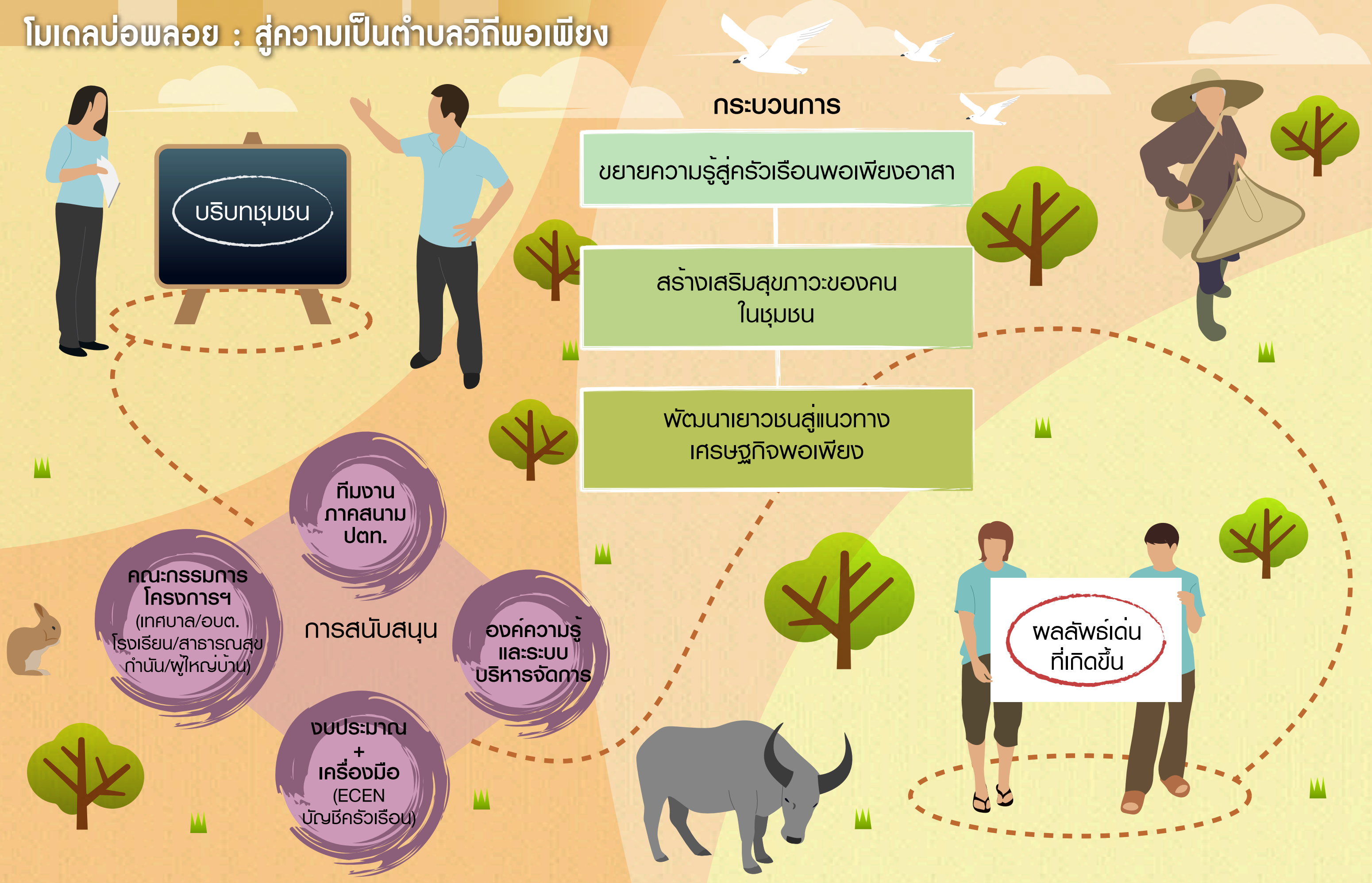
“พึ่งพาตนเอง ลดต้นทุนการผลิต

พอกินพอใช้เหลือจึงวาง แบ่งปัน

เอื้ออาทรกันในตำบล โดยใช้ฐานทรัพยากรในชุมชน

อย่างเหมาะสมและเกิดประโยชน์สูงสุด”

โมเดลบ่อพลอย : สู่ความเป็นตำบลวิถีพอเพียง

สภาพ แวดล้อม

ตำบลบ่อพลอย อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราดแห่งนี้เป็นที่ที่พูดได้ว่า "อุดมไปด้วยทรัพยากรในดินสินในน้ำ" อย่างแท้จริง ด้วยความที่มีทั้งป่าไม้ สัตว์ป่า คินค่า น้ำชุ่ม และที่สำคัญมีสินแร่รัตนชาติ ซึ่งรู้จักกันในนาม "ทับทิมสยาม" พลอยล้ำค่าที่สร้างชื่อเสียงให้อำเภอบ่อไร่มานาน จนตั้งชื่อพื้นที่ที่พูดกันว่า "บ่อพลอย" ซึ่งก็คือตำบลบ่อพลอยแห่งนี้ จากจุดนี้เองที่เปลี่ยนพื้นที่ชุมชนเกษตรกรรมดั้งเดิมที่เคยทำสวนผลไม้ ทำนา อย่างมีความสุขกับธรรมชาติ ให้กลายเป็นพื้นที่ขุดพลอย ผู้คนอยู่ในวังวนเม็ดเงินมหาศาล การแก่งแย่งชิงสินแร่มีค่านี้ ทำให้เกิดปัญหาสังคม และผลกระทบติดตามมามากมาย จนเป็นเหตุให้คนในชุมชนลุกขึ้นมาแก้ไขและหาทางออกจากปัญหาเหล่านี้ด้วยตัวเอง โดยยึดหลักแนวทางวิถีพอเพียง เพื่อให้สามารถใช้ชีวิตที่ดีและยั่งยืนกว่าที่ผ่านมา

ตำบลบ่อพลอย ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของจังหวัดตราด แบ่งเป็น ๑๐ หมู่บ้าน จำนวนประชากรประมาณ ๖,๓๕๐ คน บางส่วนเป็นชาวช่อง ซึ่งเป็นคนพื้นถิ่นในภาคตะวันออก มีพื้นที่ประมาณ ๑๓๕ ตารางกิโลเมตร หรือ ๘๔,๓๓๓ ไร่ ลักษณะของภูมิประเทศเป็นภูเขาและพื้นที่ราบสลับเชิงเขา มีอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ มีลำคลองไหลผ่านมาจากแนวเทือกเขาบรรทัดหลายสาย มีป่าไม้อุดมสมบูรณ์ ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ทำการเกษตรกรรม เช่น สวนผลไม้ สวนยางพารา และสวนปาล์ม ฯลฯ 💧

ความเป็นมา

กว่าจะก้าวมาเดินบนวิถีพอเพียง พออยู่พอกิน ชีวิตมีความสุข ไม่มีภาระหนี้สิน ไม่มีเรื่องให้กังวลมากมาย สังคมเกิดความอบอุ่นเข้มแข็งอย่างนี้ได้ ชาวบ่อพลอย ต้องผ่านเรื่องราวมากมายหลายแง่มุมทั้งดีและไม่ดี ในแต่ละช่วงเวลาจนสามารถสรุป เป็นพัฒนาการเปลี่ยนแปลงได้ ดังนี้

พ.ศ. ๒๕๑๐-๒๕๑๕

ยุคใช้ชีวิตพึ่งพิงธรรมชาติ

ชาวบ้านใช้ชีวิตอยู่กับธรรมชาติ ด้วยมีผืนป่าสมบูรณ์ ผืนดินชะงุ้ม น้ำท่าบริบูรณ์ ส่วนใหญ่จะยังชีพด้วยการทำสวนผลไม้และทำนา มีเขาตะกรุดล้อมรอบพื้นที่ พันธุ์ไม้หลากหลาย เช่น ไม้กันเกรา ยางและตะเคียน ฯลฯ

พ.ศ. ๒๕๑๖-๒๕๒๐

ยุคขุดพลอย

ผู้คนต่างถิ่นอพยพเข้ามาอยู่ที่บ่อพลอยมากขึ้น และเข้ามาเพื่อมาขุดพลอยเพียงอย่างเดียว แรกๆ ใช้วิธีขโมยขุด ต่อมาจึงเช่าที่ดินขุดอย่างถูกต้อง พลอยในช่วงแรกไม่มีราคาตายตัว ขึ้นอยู่กับคุณภาพและการตกลงกัน ต่อมาเกิดการผันผวนทางการเมือง ทำให้ผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ (ผกค.) เข้ามาในพื้นที่โดยอาศัยอยู่ในป่า มีการลอบทำร้ายข้าราชการ ปิณฑนและเส้นทางสัญจรถูกตัดขาด ทำให้ชาวบ้านได้รับความลำบากอยู่ ๒ ปี จนเหตุการณ์คลี่คลาย

พ.ศ. ๒๕๒๑-๒๕๓๑

ยุคเศรษฐกิจมั่งคั่ง

เป็นช่วงที่ธุรกิจพลอยทำเงินได้สูงสุด แต่คนที่ทำธุรกิจพลอยแล้วร่ำรวยส่วนใหญ่ก็เป็นคนที่มาจากถิ่นอื่น (คนพื้นเมืองจะทำแค่กินแค่ใช้ หาเงินมาได้ก็จะหยุด ใช้หมดแล้วจึงค่อยหาใหม่) วิธีการขุดพลอยต้องอาศัยประสบการณ์สูง ก้อนพลอยที่ได้มาจะถูกเจียรระไนที่จังหวัดจันทบุรี แล้วส่งต่อไปกรุงเทพฯ ก่อนจะส่งออกไปยังประเทศอิสราเอลและสหรัฐอเมริกา ในยุคเศรษฐกิจมั่งคั่ง มีเงินหมุนเวียนมหาศาลในชุมชน แต่สภาพสังคมกลับเสื่อมลง คนในชุมชนต่างคนต่างอยู่ มีการแก่งแย่งทรัพยากร เกิดปัญหาอาชญากรรมซึ่งส่วนใหญ่มาจากการหักหลังกัน

พ.ศ. ๒๕๓๒-๒๕๓๔

ยุคคนทิ้งถิ่น เหมืองพลอยล่มสลาย

ยุคคนทิ้งถิ่น เหมืองพลอยล่มสลาย พ.ศ. ๒๕๓๒ - ๒๕๓๔ เป็นจุดเปลี่ยนของชาวบ่อพลอย เมื่ออำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย เปิดบ่อพลอย ซึ่งมีราคาถูกลงกว่า ประกอบกับพื้นที่สัมปทานของตำบลบ่อพลอยเหลือน้อยมาก ทำให้ธุรกิจพลอยในพื้นที่เริ่มซบเซา คนเริ่มอพยพออกนอกพื้นที่เข้าสู่ภาค อุตสาหกรรม

พ.ศ. ๒๕๔๐-๒๕๔๓

ยุคปรับเปลี่ยนวิถีชีวิต

เมื่อเศรษฐกิจบ่อพลอยซบเซา เกิดปัญหาข้าวขาดแคลน ชาวบ้านต้องหาอาชีพใหม่ จึงออกไปทำงานนอกพื้นที่มากขึ้นกว่าร้อยละ ๕๐ ทางราชการเห็นสภาพปัญหา จึงหาวิธีปรับเปลี่ยนชีวิตคนบ่อพลอย ด้วยการสนับสนุนงบประมาณและมีงบประมาณช่วยเหลือจากหน่วยงานอื่นเข้ามาสร้างอาชีพเสริมให้กับชาวบ้าน ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้การปลูกพืชและปฏินิเวศวิทยา

พ.ศ. ๒๕๔๔-๒๕๕๑

ยุคตั้งต้นใหม่ที่บ้านเกิด

ชาวบ้านเริ่มกลับเข้ามาอาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลบ่อพลอยอีกครั้ง สาเหตุที่กลับเพราะเริ่มมีทุนที่จะกลับมาทำอาชีพของตนเอง เช่น ทำสวนผลไม้ และเกิดธุรกิจใหม่ คือ เพาะกล้าไม้กฤษณาขาย ปัจจุบันอาชีพหลักของชาวบ่อพลอย คือ เกษตรกรรม โดยคนที่ไม่มีที่ดินทำกินจะยืมอาชีพรับจ้างซึ่งมีจำนวนมาก วันนี้สภาพเศรษฐกิจของตำบลดีขึ้นหลังจากที่ตกต่ำมาช่วงหนึ่ง สาเหตุมาจากการได้เรียนรู้ประสบการณ์จากพื้นที่อื่น แล้วนำมาปรับปรุงให้เข้ากับอาชีพของตนเอง อีกทั้งพื้นฐานทรัพยากรธรรมชาติของตำบลบ่อพลอยยังดีกว่าที่อื่น พอให้พึ่งพิงได้ ชาวบ้านเริ่มมีความเอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่และพูดคุยรวมกลุ่ม พร้อมจะเป็นกำลังผลักดันสิ่งดีๆ ให้เกิดขึ้นในชุมชนด้วยแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง

■ กุณตำบล

ด้วยผลกระทบจากสภาพเศรษฐกิจที่ผ่านมา ทำให้พ่อแม่ต้องออกไปทำงานนอกบ้าน ส่งผลให้เกิดปัญหาเยาวชน รวมถึงการขาดที่ดินทำกินเพราะขายให้นายทุนเข้ามาทำฟลอปและขายเอาเงินไว้กินไว้ใช้เนื่องจากขาดความรู้ทำกินอาชีพอื่นๆ จากสภาพปัญหานี้เอง ทำให้คนในตำบลฟลอปที่ไม่ถึงถิ่นฐาน หันหน้าเข้ามาพูดคุยกันถึงการแก้ไขสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น จากการนำของเทศบาลตำบลฟลอปที่ต้องการเห็นคนในตำบลฟลอปมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นบนแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง

จุดเด่นของตำบลฟลอปที่กลายเป็นต้นทุนการพัฒนาสำคัญ คือ มีผู้นำท้องถิ่นและท้องที่ที่เข้มแข็ง มีจิตสาธารณะ อยากจะช่วยเหลือคนในตำบลให้กลับมาอยู่ดีกินดีขึ้นอีกครั้ง ในรูปของการส่งเสริมพัฒนาอาชีพและให้ความรู้ นอกจากนี้ยังปฏิบัติคนในแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงให้เห็นเป็นตัวอย่าง และยังมีทรัพยากร ดิน น้ำ ป่า ที่ค่อนข้างสมบูรณ์ เพาะปลูกพืชได้ผลผลิตดี มีสภาพภูมิอากาศที่เหมาะสม ที่สำคัญคือ มีแกนนำธรรมชาติที่เข้มแข็ง จากบทเรียนอันเป็นวิกฤติของชีวิตในช่วงธุรกิจฟลอปล่มสลาย ทำให้แกนนำเหล่านี้ลุกขึ้นสู้อย่างไม่ท้อถอยและทำงานร่วมกับท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี 💧

ก้าวเกิน

ด้วยความพอเพียง

ตำบลบ่อพลอยเป็นตำบลที่เข้าสู่โครงการรักษาป่าสร้างคน ๘๔ ตำบล วิถีพอเพียง ในช่วงของระยะที่ ๒ (ปี พ.ศ.๒๕๕๑-๒๕๕๒) สาเหตุของการเข้าร่วมโครงการฯ เนื่องจากทางกลุ่มบริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) ได้สนับสนุนโครงการโรงเรียนในฝันให้กับโรงเรียนบ่อไร่วิทยาคม ตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๔๘ ซึ่งกิจกรรมในโครงการดำเนินการมาได้ด้วยดี และเมื่อทาง บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) ได้ดำเนินโครงการฯ จึงเล็งเห็นว่าพื้นที่นี้มีศักยภาพที่จะพัฒนา เนื่องจากมีแกนนำและประชาคมที่เข้มแข็ง อีกทั้งยังได้รับความร่วมมือจากเทศบาลตำบลบ่อพลอยเป็นอย่างดี จึงชักชวนให้ร่วมโครงการฯ ซึ่งทางตำบลได้ประชุมหารือและเห็นพ้องร่วมกันที่จะเข้าร่วมโครงการฯ เนื่องจากเป็นโครงการที่ทำเพื่อถวายเป็นหลวง ซึ่งคนตำบลบ่อพลอยรักในหลวง และเป็นโครงการที่เน้นให้คนในตำบลได้เรียนรู้การใช้ชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงได้ ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของเทศบาลที่ต้องการให้คนในชุมชนอยู่ดีกินดีบนวิถีพอเพียงของชุมชน เช่นที่นายกเทศบาลตำบลบ่อพลอยย้ำอย่างมั่นใจว่า "ถ้าไม่เปลี่ยนความคิดชีวิตจะไม่เปลี่ยน และแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงจะเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาคนในตำบลบ่อพลอย" 💧

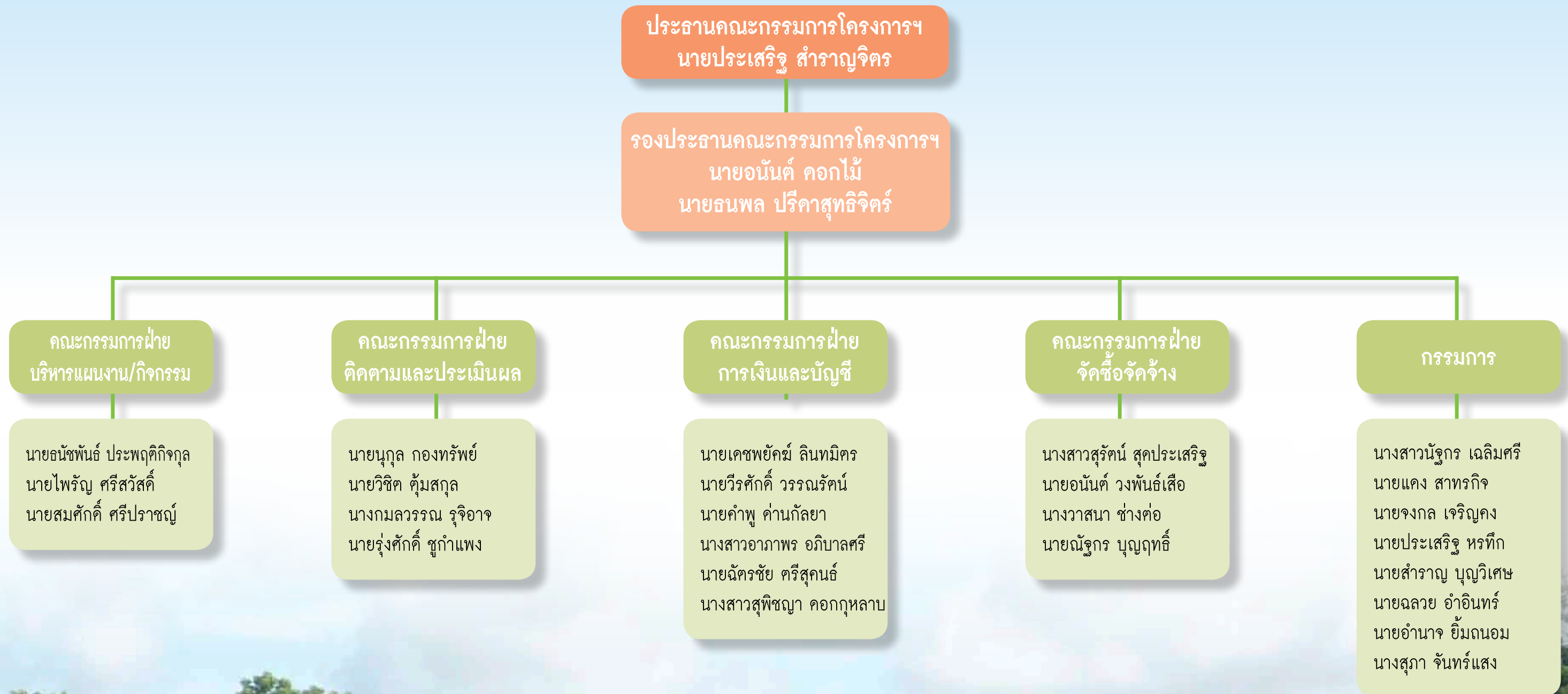

■ กลไกการขับเคลื่อน

เมื่อตำบลบ่อพลอยได้เข้าร่วมโครงการฯ ทางเทศบาลได้จัดประชุมประชาคมตำบล โดยเชิญผู้นำท้องถิ่นและผู้นำธรรมชาติเข้าร่วมฟังเจ้าหน้าที่ประจำภาคและที่ปรึกษาภาค ชี้แจงถึงแนวทางการดำเนินงาน วัตถุประสงค์ เป้าหมาย และการบริหารจัดการโครงการฯ

หลังจากนั้นได้มีการคัดเลือกคณะกรรมการโครงการฯ เพื่อทำหน้าที่กำกับทิศทาง ติดตามประเมินผล และสรุปบทเรียนการทำงาน จึงได้มีการคัดเลือกคณะกรรมการโครงการฯ ซึ่งเป็นตัวแทนจากผู้นำท้องถิ่น ผู้นำท้องที่และแกนนำธรรมชาติในตำบล ในสัดส่วนที่เหมาะสมตามความต้องการของชุมชน โดยมีคุณสมบัติที่สำคัญคือ จิตอาสาเสียสละเพื่อส่วนรวม และต้องเชื่อมั่นในแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีรายละเอียด ดังนี้

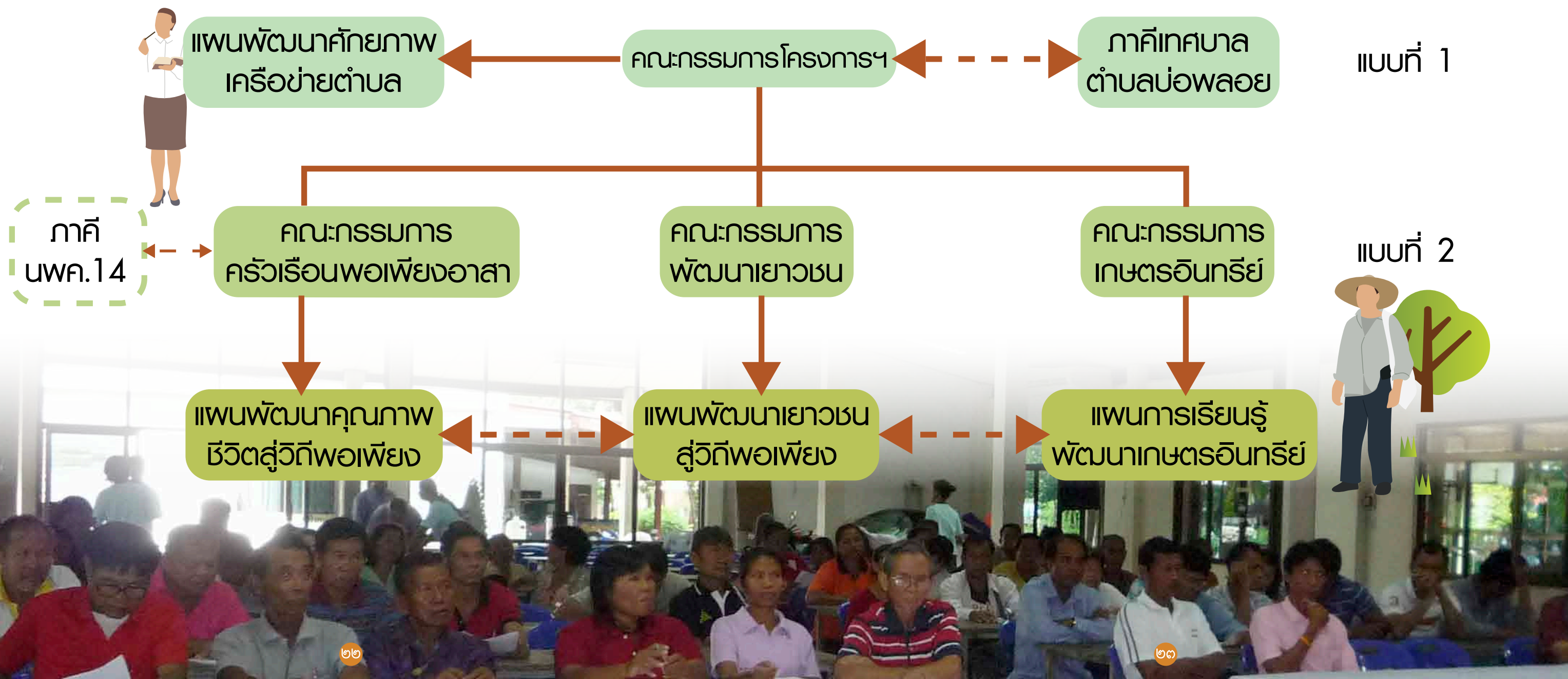
คณะกรรมการโครงการฯ ตำบลบ่อพลอย

คณะกรรมการโครงการฯ เหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นบุคคลที่มีจิตอาสา มีความพร้อม เป็นที่ยอมรับนับถือของคนในตำบล เชื่อมมั่นในแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ขยันขันแข็งและมีรูปธรรมความพอเพียง ตลอดจนมีบทบาทภารกิจในชุมชนและหน่วยงานต้นสังกัดเข้าร่วมเวทีประชาคมหมู่บ้าน ประชาคมตำบล มีการทำกิจกรรมในชุมชน จนเป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางในตำบล และนับเป็นมิติใหม่ของตำบลบ่อพลอย ในการจัดตั้งคณะกรรมการโครงการฯ ที่มีทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วม และยังมีเป้าหมายที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของตำบล คือ ใช้แนวทางเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาชุมชน

โครงการฯ สนับสนุนแผนงานพัฒนาศักยภาพเครือข่ายตำบล เพื่อพัฒนาการบริหารจัดการองค์กร สร้างพื้นที่พูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้และติดตามงานของโครงการฯ พัฒนาทักษะความสามารถ คณะกรรมการโครงการฯ เพื่อการจัดการชุมชน ในรูปแบบของการศึกษาดูงานพื้นที่ต้นแบบด้านการบริหารจัดการองค์กร การอบรมเชิงปฏิบัติเพื่อเพิ่มทักษะการจัดการชุมชน และเวทีประชุมคณะกรรมการโครงการฯ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ติดตามงานและสรุปบทเรียนการทำงาน

กระบวนการบริหารจัดการโครงการฯ

คณะกรรมการโครงการฯ นี้จะมีการปรับเปลี่ยนบุคคลในบางปี เพื่อความเหมาะสมในการทำงานเนื่องจากคณะกรรมการบางท่านมีภารกิจค่อนข้างมาก จึงขอลอนตัวจากการเป็นคณะกรรมการแต่เข้าร่วมกิจกรรมของโครงการฯ เป็นครั้งคราว และมีการปรับกระบวนการบริหารจัดการจากแบบที่ ๑ มาเป็นแบบที่ ๒ (ตามแผนงาน) เพื่อให้เกิดคนทำงานและรับผิดชอบแต่ละแผนงานที่ชัดเจน คณะกรรมการแต่ละแผนงานเหล่านี้มีคุณลักษณะชอบกิจกรรมในแผนงานนี้และมีทักษะความรู้ที่เกิดจากแผนและกิจกรรมของโครงการฯ ทำให้ถ่ายทอดความรู้และพูดคุยได้ในระดับหนึ่ง เมื่อมีคณะกรรมการแต่ละแผนงาน จึงทำให้การบริหารจัดการแผนงานได้ตรงตามระยะเวลาที่กำหนด สามารถดำเนินการได้ตรงตามเป้าหมายที่กำหนดไว้แต่ละแผนงาน

นอกจากนี้คณะกรรมการแต่ละแผนงานมีการเชื่อมโยงคน กิจกรรม และความรู้ที่เกิดขึ้นสู่ครัวเรือนพอเพียงอาสา ๘๔ ครัวเรือน และครัวเรือนต่างๆ ในตำบล เพื่อสร้างการลดรายจ่ายเพิ่มรายได้ ลดต้นทุนการผลิต พัฒนาเด็กและเยาวชนด้านความพอเพียง จนเกิดเป็นรูปธรรมได้รับการสนับสนุนต่อจากหน่วยงานต่างๆ กล่าวได้ว่าโครงการฯ ได้พัฒนาศักยภาพคณะกรรมการโครงการฯ ให้สามารถบริหารคนและแผนงานได้อย่างเหมาะสม สร้างการมีส่วนร่วมของพหุภาคีตำบล ทั้งท้องถิ่น ท้องที่ ชุมชน และหน่วยงานทั้งในและนอกตำบลได้เป็นผลสำเร็จ

ทีมงานภาคสนาม ปตท.

เป็นทีมงานให้การสนับสนุน การทำงานของคณะกรรมการโครงการฯ มีรายละเอียด ดังนี้

เจ้าหน้าที่ประจำตำบล มีบทบาทในการประสานงานทั้งภายในและภายนอกตำบล สนับสนุนการทำงานของโครงการฯ และเป็นเลขานุการให้กับคณะกรรมการโครงการฯ จึงมีส่วนสำคัญในการติดตามงานให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเจ้าหน้าที่ประจำตำบลบ่อพลอยนี้เป็นลูกหลานคนในพื้นที่ ที่มีใจรักในงานพัฒนาชุมชน แม้ในระยะแรก จะไม่คุ้นกับการทำงานทำให้มีข้อจำกัดในการติดตามและประสานงาน แต่ก็ได้เรียนรู้และปรับตัว ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ จนเป็นที่ยอมรับของคณะกรรมการโครงการฯ

เจ้าหน้าที่ประจำภาค มีบทบาทประสานงานด้านนโยบายโครงการฯ กับคณะกรรมการโครงการฯ เพื่อช่วยระดมความคิด วิเคราะห์ วางแผนการทำงานร่วมกับเจ้าหน้าที่ประจำตำบล และให้คำปรึกษาที่เอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพของเจ้าหน้าที่ประจำตำบล รวมทั้งส่งเสริมพัฒนาทักษะการทำงานของคณะกรรมการโครงการฯ โดยเข้ามาช่วยสร้างความเข้าใจถึงรายละเอียดของโครงการฯ การทำแผนงานและกิจกรรมตำบล วิถีพอเพียง ให้มีทิศทางและเป้าหมายที่ชัดเจน

ที่ปรึกษาภาค จะเน้นการลงพื้นที่ตำบลชี้แจงนโยบายของโครงการฯ ในช่วงแรกจะเข้ามาช่วยทำความเข้าใจวัตถุประสงค์ และแนวทางในการดำเนินโครงการฯ รวมทั้งช่วยจัดกระบวนการเรียนรู้และเวที เพื่อยกระดับพัฒนาศักยภาพของคณะกรรมการโครงการฯ และเจ้าหน้าที่ประจำตำบลให้สามารถจัดกระบวนการและดำเนินกิจกรรมในพื้นที่ได้เอง รวมไปถึงช่วยจัดการปัญหาในเชิงนโยบายให้กับพื้นที่ 🔥

■ รูปธรรมความสำเร็จในพื้นที่ กลุ่มเพาะเห็ดเพื่อการพึ่งพาตนเอง

โครงการฯ เข้ามาสนับสนุนแผนงานและกิจกรรมตามความต้องการของคนในตำบลนำสู่การพัฒนาทักษะชุมชน ให้พึ่งพาตนเองและพึ่งพากันในชุมชนได้ ด้วยการส่งเสริมให้เรียนรู้การเพาะเห็ด เพื่อลดรายจ่ายในครัวเรือนและขายในราคาถูกให้คนในชุมชน เป็นการต่อยอดโครงการอยู่ดีมีสุขที่สนับสนุนการเพาะเห็ด ในปี พ.ศ.๒๕๕๒ แต่ประสบความล้มเหลว เนื่องจากความไม่สมบูรณ์ของเชื้อเห็ด เพราะขาดประสบการณ์ แต่ทางกลุ่มต้องการทำต่อ เพราะก้อนเชื้อสามารถสร้างรายได้และพึ่งตนเองได้ในเรื่องอาหารให้กับคนในชุมชน โดยมีกิจกรรมต่างๆ ได้แก่ การศึกษาดูงานเกี่ยวกับการเพาะเห็ดที่บ้านลุงเล็ก บ้านวังตะเคียน เขาสมิง และฝึกทำก้อนเชื้อเบื้องต้น ๑ วัน และไปดูงานที่จังหวัดสระบุรี หลังกลับจากดูงานทางกลุ่มมุ่งมั่นที่จะดำเนินการให้สำเร็จ โดยมีการต่อยอดทำโรงเรือน และระดมหุ้นกันคัดแปลงโรงเลี้ยงวัวเดิมที่มีอยู่ จนสามารถเปิดโรงเพาะเชื้อเห็ดวันที่ ๑๘ กรกฎาคม พ.ศ.๒๕๕๓ ปัจจุบันมีสมาชิกทั้งหมด ๑๖ คน

จากนั้นได้ดำเนินกิจกรรม ได้แก่ การบรรจุก้อนเชื้อ นึ่ง เชื้อเชื้อ ซึ่งขณะนี้ อยู่ในขั้นทดลอง รุ่นที่ ๑ ทดลองไว้ ๒๖๒ ก้อน เชื้อเชื้อเมื่อวันที่ ๑๑ กันยายน พ.ศ.๒๕๕๓ พบว่าไม่สามารถขายก้อนเชื้อเห็ดได้ เนื่องจากเชื้อเห็ดภายในก้อน ไม่สมบูรณ์จึงเกิดสีดำ แต่เห็ดออกดอกได้ ดังนั้นเห็ด ๒๖๒ ก้อน จึงขาย ให้กับคณะกรรมการฯ เพื่อเพาะเห็ดขายให้กับสมาชิกและคนในชุมชนในราคาถูก สาเหตุที่ก้อนเชื้อไม่สมบูรณ์เนื่องจากวัสดุอุปกรณ์และเครื่องอบไม่ได้มาตรฐาน เพราะมีทุนน้อยต้องดัดแปลงอุปกรณ์ตามท้องถิ่น ซึ่งทางหน่วยงาน นพค. ที่ ๑๔ ซึ่งเป็นภาคีเครือข่ายภายในตำบลก็ได้เข้ามาร่วมผลักดันงาน ด้วยการสนับสนุน วัสดุอุปกรณ์และโรงเรือน เพื่อให้กลุ่มเพาะเห็ดดำเนินการต่อไปได้

หากทำแล้วได้ผลสำเร็จ จะสร้างความคุ้มค่าคุ้มทุนให้กับก้อนเชื้อเห็ด ๑ ก้อน ราคา ๗ บาท เก็บเห็ดได้ ๖-๘ เดือน เฉลี่ยเดือนละ ๒ กิโลกรัม ต่อก้อน ปกติเห็ดราคากิโลกรัมละ ๖๐ บาท เฉลี่ยก้อนเชื้อ ๑ ก้อน ราคา ๗ บาท สามารถ เพาะเห็ดกิน ๒ กิโลกรัมต่อเดือน ลดรายจ่ายในครัวเรือนได้ และยังเพาะขายเพิ่ม รายได้ให้อีกด้วย

พัฒนาเยาวชนสู่วิถีพอเพียง

โครงการฯ เข้ามาสนับสนุนแผนและกิจกรรมในตำบลบ่อพลอย ด้านการพัฒนาศักยภาพเยาวชน เพื่อเรียนรู้แนวทางเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแผนที่นำสู่การสร้าง ความเข้าใจ นำสู่การปฏิบัติและสามารถถ่ายทอดความรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียงของ เยาวชนจากรุ่นพี่สู่รุ่นน้อง สู่คนในครอบครัว และนำไปประยุกต์ใช้ได้ในชีวิตประจำวัน อยู่ในสังคมได้อย่างเท่าทันกระแสวิถีชีวิตสมัยใหม่

การเข้ามาของโครงการฯ นั้นเกิดจากเดิมโรงเรียน บ่อไร่วิทยาคมทำงานร่วมกับ บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) ในฐานะภาคีตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๖ ในโครงการ โรงเรียนในฝัน ทำให้เห็นศักยภาพซึ่งกันและกัน ทำให้ เกิดการชักชวนเข้าร่วมโครงการฯ ที่ใช้แนวทางเศรษฐกิจ พอเพียง แผนพัฒนาเยาวชนสู่วิถีพอเพียงจึงเกิดขึ้น โดยมีคณะกรรมการแผนพัฒนาเยาวชนสู่วิถีพอเพียง เป็นกลไกขับเคลื่อน

มีการสานต่อกิจกรรมต่างๆ ผ่านการชุมนุมในโรงเรียน โดยมี อาจารย์เป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำและเป็นพี่เลี้ยง กิจกรรมส่วนใหญ่ เป็นการสร้างกระบวนการเรียนรู้ด้านความพอเพียง อาทิ กิจกรรม อบรมเยาวชนนักสืบสายน้ำ ค่ายพัฒนาศักยภาพเยาวชน เพื่อการถอด บทเรียนคนต้นแบบ การสร้างศูนย์เรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงใน โรงเรียน ฯลฯ ส่วนใหญ่จัดซ้ำๆ ทุกปี เนื่องจากเยาวชนในโรงเรียนมี การหมุนเวียนทุกปี แต่สาระของการให้ความรู้เน้นความพอเพียงเป็นหลัก เช่นที่ผู้อำนวยการโรงเรียนบ่อไร่วิทยาคม กล่าวไว้ว่า "โรงเรียนสอนให้ เด็กฉลาด แต่กิจกรรมโครงการฯ ทำให้เด็กเฉลียวฉลาด"

ผลของการสนับสนุนกิจกรรมของโครงการฯ ทำให้เด็กและ เยาวชน มีความรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียงหลายด้าน เช่น การทำบ้านดิน เตาเผาถ่าน การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีความกล้าเรียนรู้ กล้าทำ เกิดความใฝ่รู้และมีจิตอาสา สามารถทำงานร่วมกับคนหมู่มากได้ จากการเข้าร่วมกิจกรรมมากกว่า ๒๐๐ คน พบว่าส่วนใหญ่สามารถ เรียนรู้และนำไปปฏิบัติใช้กับตัวเองได้ ทำให้มั่นใจได้ว่า เมื่อเด็กและ เยาวชนเหล่านี้โตเป็นผู้ใหญ่ในอนาคตจะเป็นกลุ่มคนที่มีศักยภาพที่ สำคัญในการพัฒนาตำบลและประเทศอย่างมีประสิทธิภาพ

ปุ๋ยอินทรีย์ ลดการใช้สารเคมี เพื่อสุขภาพที่ดี

หลังจากที่ตำบลปล่อยถูกทิ้งร้างและปรับเปลี่ยนมาทำการเกษตรกรรมปลูกไม้ผล อย่างพารา และปาล์มน้ำมันเพื่อการค้าโดยส่วนใหญ่ใช้ปุ๋ยเคมีเป็นหลัก เพื่อเพิ่ม ผลผลิต ส่งผลทำให้เกิดความเสื่อมโทรมของดิน น้ำ และระบบนิเวศ รวมถึงสุขภาพ ของเกษตรกร และยังมีต้นทุนการผลิตสูงเนื่องจากปุ๋ยเคมีมีราคาสูง แต่ยังมี เกษตรกร ๕-๖ ราย ที่สนใจการทำปุ๋ยหมักชีวภาพ และสารไล่แมลงที่เรียนรู้เอง ผ่านสื่อต่างๆ และความรู้ที่ได้จากหมอดินอาสา ปราชญ์ชาวบ้าน และเกษตรกรตำบล เกษตรกร เหล่านี้เริ่มทดลองทำและใช้ในสวนของตนเองและเห็นว่าได้ผลดี ทั้งลดต้นทุนการผลิต ดิน ร่วนซุยขึ้น สุขภาพดีและร่างกายดีขึ้น

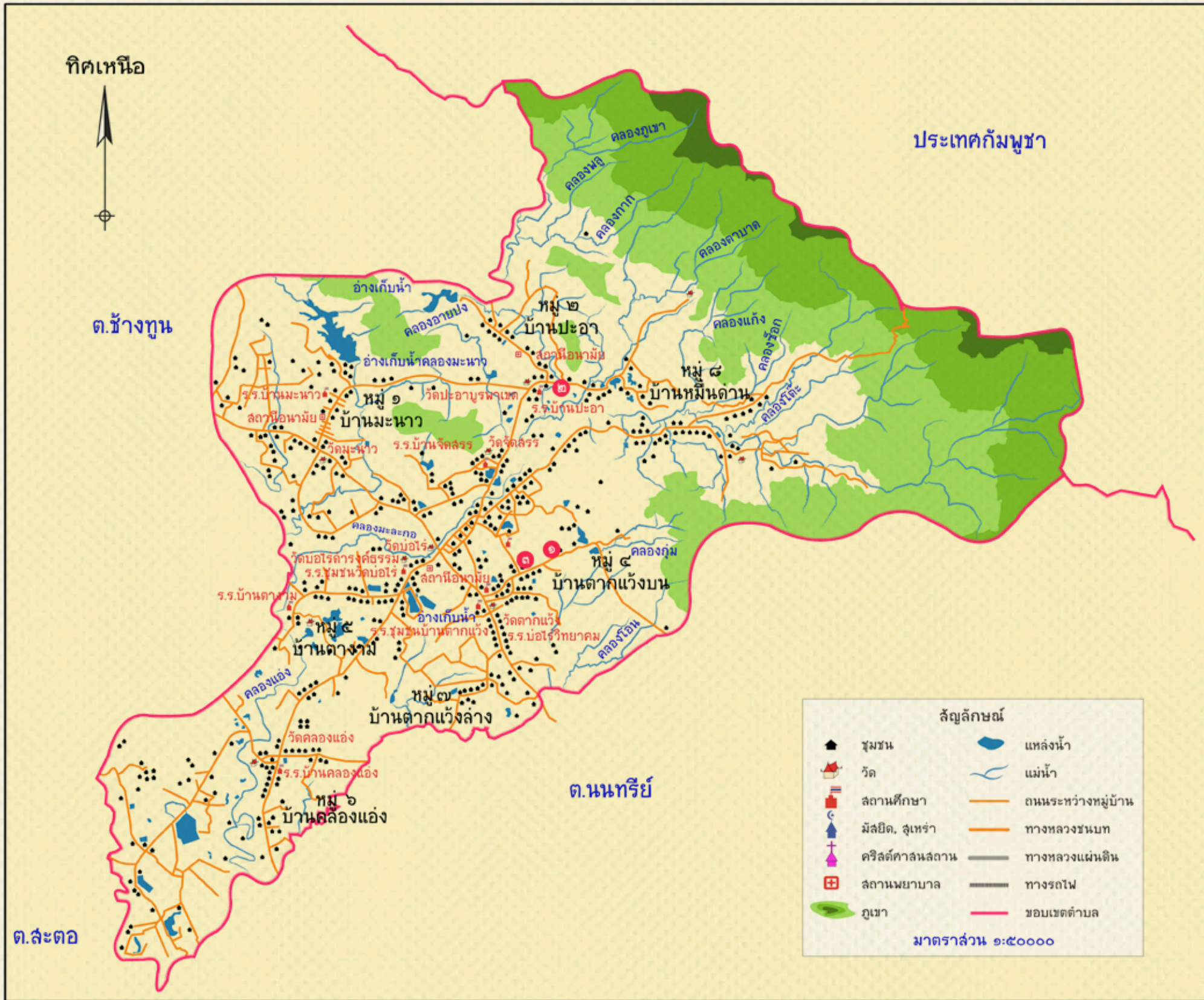
เมื่อโครงการฯ เข้ามาในตำบล ได้มีการจัดเวทีระดับหมู่บ้าน และตำบล เพื่อวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการนำสู่การจัดทำแผนตำบลวิถีพอเพียง แผนการเรียนรู้และพัฒนาเกษตรอินทรีย์ชีวภาพจึงเกิดขึ้น โดยในช่วงกลางปี พ.ศ.๒๕๕๒ ได้จัดตั้งคณะกรรมการเกษตรอินทรีย์ชีวภาพตำบลขึ้นมาทำงาน

หลังจากนั้นได้มีการวางแผนอย่างรอบคอบตรงเป้าหมาย จัดกิจกรรมอบรม การทำปุ๋ยอินทรีย์ ทำปุ๋ยน้ำหมัก และผลิตสารไล่แมลง โดยมีผู้รู้และปราชญ์ชาวบ้าน เป็นวิทยากร จากนั้นได้เน้นการทดลองปฏิบัติทำปุ๋ยกันอย่างจริงจัง ซึ่งกลุ่มเป้าหมาย ของผู้เข้าร่วมนั้นมาจากแกนนำแต่ละหมู่บ้านที่ชอบและสนใจเกษตรอินทรีย์แต่ไม่รู้จะ เรียนรู้ที่ไหน กิจกรรมดังกล่าวจึงกลายเป็นพื้นที่รวมพลคนรักเกษตรอินทรีย์ในตำบล มากกว่า ๑๕๐ คน จากนั้นได้แจกปุ๋ยอินทรีย์ทั้งปุ๋ยหมัก ปุ๋ยน้ำ และสารไล่แมลง ให้ ครัวเรือนพอเพียงอาสาและคนในชุมชนได้ทดลองใช้เพื่อเรียนรู้ถึงคุณภาพของปุ๋ย ซึ่ง ได้รับการตอบรับเป็นอย่างดีถึงคุณภาพปุ๋ยอินทรีย์ที่ไม่แตกต่างจากปุ๋ยเคมี ถึงแม้ว่า จะใช้ระยะเวลานานกว่าปุ๋ยเคมี แต่ไม่ทำให้ดินแข็งเป็นดินดาน ส่วนสารไล่แมลงจาก สมุนไพร ก็มีคุณภาพไม่แตกต่างจากใช้สารเคมี แต่ต้องขยันฉีดบ่อยๆ

ผลสะท้อนเป็นที่น่าพอใจนี้ นำมาสู่การจัดตั้งวิสาหกิจปุ๋ยอินทรีย์ โดยเป็นการร่วมทุนกันระหว่างโครงการฯ และคนตำบลบ่อพลอย เพื่อเป็นกองทุน ในการผลิตปุ๋ยอินทรีย์จำหน่ายให้กับคนในตำบลในราคาถูกและมีคุณภาพ ช่วยฟื้นฟูสภาพแวดล้อม ลดต้นทุน การผลิต และยังช่วยให้เกษตรกรเอง มีสุขภาพที่ดีขึ้นทั้งกาย ใจ สังคม และ จิตวิญญาณ เกิดการเชื่อมโยง แบ่งปัน ความรู้ระหว่างกลุ่มต่างๆ ในตำบล ทั้งกลุ่มของใช้ครัวเรือน กลุ่มเพาะเห็ด และกลุ่มพลังงาน ที่มีพื้นฐานของการ ทำเกษตรกรรมในแนวทางเศรษฐกิจ พอเพียง 💧

■ แผนทึ่ควาามรู้

รายชื่อแหล่งเรียนรู้ตำบลบ่อพลอย

จุดเรียนรู้

๑. จุดเรียนรู้การเพาะเห็ด
๒. จุดเรียนรู้เกษตรอินทรีย์ชีวภาพ
๓. จุดเรียนรู้ด้านพลังงานทางเลือก เตาเผาถ่าน ๒๐๐ ลิตร

รักสิ่งแวดล้อม สร้างงาน
ดี ทำคน รักพอเพียง

แผนงานด้านการเรียนรู้และพัฒนาเกษตรอินทรีย์ - ชีวภาพ
(การทำปุ๋ยหมักแห้ง)
14 กรกฎาคม 2553
ณ. บริเวณลานเมืองอัญมณี หมู่ 9 บ้านจัดสรร
สนับสนุนโดย บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน)

หน่วย : กิโลกรัม CO₂

กิจกรรม	ปริมาณ CO ₂ ที่ลดการปล่อยลง
การทำปุ๋ยอินทรีย์	31,631
พลังงานทดแทนที่ใช้แทนแก๊สหุงต้ม	123
กิจกรรมรณรงค์การประหยัดพลังงาน	962
รวม	32,716

■ ปริมาณการปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์ที่ลดลง
จากการทำกิจกรรมตลอดระยะเวลาที่เข้าร่วมโครงการฯ

ตำบลบ่อพลอยลดการปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์ลงได้ ๓๒,๗๑๖ กิโลกรัม จากกิจกรรม
ทำปุ๋ยอินทรีย์ กิจกรรมรณรงค์การประหยัดพลังงาน และพลังงานทดแทนที่ใช้แทนแก๊สหุงต้ม

หมายเหตุ : เก็บข้อมูลจากกลุ่มครัวเรือนพอเพียงอาสาที่เข้าร่วมโครงการฯ

ภาคผนวก

รายชื่อคนต้นแบบ...บทสรุปความพอเพียง

ประเสริฐ สำราญจิต

ต้นแบบชีวิตพอเพียง... ชีวิตคุณภาพ

"คนเราต้องสอนตนเอง ไม่มีใครสอนเราได้้นอกจากตัวเอง"

ประเสริฐ กล่าวถึงหลักในการดำรงชีวิตสั้นๆ ผลึกความคิดที่เคี้ยวกรำจากประสบการณ์ที่ผ่านมาอย่างโชกโชน จนถึงวันนี้รั้งตำแหน่งนายกเทศมนตรีตำบลบ่อพลอย ที่ชาวบ้านศรัทธาและเชื่อมั่น ด้วยการทำให้ตนให้เป็นแบบอย่างที่ดี ใช้หลักทบทวนตนเอง สิ่งไหนไม่ดีตัดออก อย่างเรื่องแก้ปัญหานี้สิน ใช้วิธีตัดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นออก เอาเวลาไปเที่ยวมาพัฒนาอาชีพตนเอง หารายได้เพิ่ม เมื่อสอนตนเองได้แล้วจึงสอนชาวบ้าน ด้วยหวังให้ชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นในแนวทางพอเพียงที่ยึดมั่นมาตลอด โดยมีความคิดที่จะพัฒนาตำบลบ่อพลอย ให้เป็นเมืองท่องเที่ยว เป็นเมืองน่าอยู่ ซึ่งเป็นเรื่องที่ทำยาก เพราะเมืองน่าอยู่คือ มีคุณภาพชีวิต การศึกษา สภาพแวดล้อม สุขภาพที่ดี แต่มั่นใจว่าไม่ยากเกินกว่าที่จะทำ

สุรัตน์ สุกประเสริฐ

ชีวิตพอเพียง... ภูมิคุ้มกันชีวิต

"รู้จักกินรู้จักใช้ ทำของใช้ ขายได้"

สุรัตน์ สะท้อนความคิดให้ฟังอย่างง่ายๆ ถึงการใช้ชีวิตพอเพียงในแบบของเธอ ซึ่งได้จากการเรียนรู้ในโครงการฯ ตั้งแต่ได้ทดลองทำบัญชีครัวเรือน ได้เห็นค่าใช้จ่ายฟุ่มเฟือยของตนเอง ก็ปรับเปลี่ยนตัวเองหลายเรื่อง อย่างลดการคิมน้ำอัดลม หันมาคิมน้ำสมุนไพรแทน ใช้เสื้อผ้าประหยัดขึ้นแล้วยังทำน้ำหมักชีวภาพ เมาถ่าน ทำน้ำยาเนกประสงค์ขายเสริมรายได้ ปลุกผักผลไม้ไว้กินในครัวเรือน ซึ่งลดค่าใช้จ่ายในบ้านได้จริง และยังเป็นภูมิคุ้มกันชีวิตระยะยาวได้ด้วย อย่างปลูกไม้หอม ต้นไม้ป่าตามธรรมชาติ เช่น นนทรี ยาง และตะเคียน ที่สามารถเก็บไว้ใช้สอยได้ตลอดชีวิต

บัญชากร เอลิมศรี

ชีวิตพอเพียง... เพื่อวันนี้และอนาคต

"ส่วนไหนนำมาลดต้นทุนได้ก็จะทดลองทำและ ปรับประยุกต์ให้เข้ากับตนเองไปเรื่อยๆ"

บัญชากร บอกความตั้งใจที่จะหาวิธีใหม่ๆ มาลดค่าใช้จ่ายในบ้าน ทำชีวิตตนเองให้สมดุล พออยู่พอกินอย่างยั่งยืนกว่าเดิม หลังจากเข้ามาเรียนรู้การพึ่งพาตนเองกับโครงการฯ อย่างปลูกผัก เลี้ยงปลา เลี้ยงหอย เลี้ยงไก่ "ตามธรรมชาติ" ไว้กินเอง ที่เหลือแบ่งขายสร้างรายได้เสริม โดยใช้บัญชีครัวเรือนเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ตนเอง ทำให้ลด ละ สิ่งฟุ่มเฟือยบางอย่างได้ และยังลดรายจ่ายได้อีกด้วยการผลิตของใช้ในครัวเรือนไว้ใช้เอง เช่น น้ำยาล้างจาน เป็นต้น ทั้งยังเกิดแนวคิดใหม่ๆ มองภาพกว้างถึงหลักประกันในอนาคตด้วยการออมทรัพย์ไว้กับกลุ่มออมทรัพย์ และปลูกไม้บ้านาญไว้ใช้ยามสูงอายุ

รายชื่อครัวเรือนพอเพียงอาสา

- ๑. นางจิตติมา มูลประสิทธิ์
- ๒. นายรุ่งศักดิ์ ชูขวัญพง
- ๓. นางมณฑล เทื่อนักดิ์
- ๔. นางกมลวรรณ รุจิอาจ
- ๕. นายทองพูล เบ็ญมาศ
- ๖. นายสมควร ลาภา
- ๗. นายเชื่อน เชื้อปิตดา
- ๘. นายบรรเจิด ภูพันธ์
- ๙. นางนงนุช ทองบ่อ
- ๑๐. นายโชคชัย สังขรัตน์
- ๑๑. นายบัญชา ลาภา
- ๑๒. นายยงยุทธ มิสโรจน์
- ๑๓. ร.ต.ต.เสน่ห์ เจริญวัย
- ๑๔. นางสมศรี วีระปัญญา
- ๑๕. คต.นพพล พลยุทธ์
- ๑๖. นายเคี่ยม เชื้อปิตดา
- ๑๗. นายอุทัย โปรมยบุตร
- ๑๘. นายศิลปชัย เสียงเสนาะ
- ๑๙. นายอำนาจ นวลพิน
- ๒๐. นายสุริยะ เศรษฐศิลป์
- ๒๑. นายรัต นาเนียม
- ๒๒. นายทัน บุญเสวย
- ๒๓. นายจำรัส ลือสันติธีรกุล
- ๒๔. นายอัสนี เสารอง

- ๒๕. นายสนั่น พังเกิด
- ๒๖. นายบุญ คงสลัก
- ๒๗. นายประจักษ์ รสเกษตร
- ๒๘. นายสนอง สุวรรณสิน
- ๒๙. นายบุญเหลือ สัมภาลี
- ๓๐. นายคำฟู ค่านักลา
- ๓๑. นางสาวสายฝน เคียงไธสงค์
- ๓๒. นายไพบัญ ศรีสวัสดิ์
- ๓๓. นายอนันต์ วงพันธ์เสือ
- ๓๔. นายบุญยัง พลอยเจริญดี
- ๓๕. นายชลิต สร้อยจำปา
- ๓๖. นางสาวนัฐกร เฉลิมศรี
- ๓๗. นายสุเมธ ภูเดช
- ๓๘. นางสาวสุรัตน์ สุขประเสริฐ
- ๓๙. นางเสาวนีย์ เรืองโชติ
- ๔๐. นางวาสนา ช่างต่อ
- ๔๑. นางสาววันเพ็ญ บุตรกลืน
- ๔๒. นายเอื้อน คล้ายคลึง
- ๔๓. นายรักษ์ อาสนะ
- ๔๔. นายุ่น นาคราช
- ๔๕. นายสุวรรณ ระวังการ
- ๔๖. นายเล็ก ลิ้มหลี่
- ๔๗. นางอิติมา ถาวร
- ๔๘. นายพิภพ พิมพ์ปราบ

- ๔๙. นายสมนึก นาคราช
- ๕๐. นายเฉลียว สุนทรสวัสดิ์
- ๕๑. นายฉัตรชัย พิมพ์ปราบ
- ๕๒. นายสำราญ บุญวิเศษ
- ๕๓. นายสุรศักดิ์ สิทธิพงษ์
- ๕๔. นายภา ธรรมปราบ
- ๕๕. นายโกวิท ธรรมปาบ
- ๕๖. นางเนื่อง เสาวพันธ์
- ๕๗. นางสาวนา เลิศทอง
- ๕๘. นายกาหลง เลิศทอง
- ๕๙. นางลัดดา อุตุง
- ๖๐. นายนิค เ็นน้ำ
- ๖๑. นายบุญส่ง เนียรแก้ว
- ๖๒. นางณัฐรา อุตุง
- ๖๓. นายทอน มาสพเหมาะ
- ๖๔. นางรุ่งรัตน์ ทศพันธ์
- ๖๕. นายพุดซ้อน หาญพัฒน์
- ๖๖. นายบุญมี มาสพเหมาะ
- ๖๗. นางปราณี เลิศทอง
- ๖๘. นายพิบูลย์ อุตุง
- ๖๙. นายชินวัตร หาญพัฒน์
- ๗๐. นางฉวีวรรณ แผ่นทอง
- ๗๑. นายฝน พลางคง
- ๗๒. นางมาลัย แสนบุญเรือง

- ๗๓. นายปกรณ์ บุญธรรม
- ๗๔. นายไพโรจน์ สมักรการ
- ๗๕. นายหล้า พรหมสิทธิ์
- ๗๖. นางจันทร์กร คั่นคำ
- ๗๗. นางหลี่เกียง เพ็งประโคน
- ๗๘. นางเวช ชัยชนะ
- ๗๙. นายบุญเลิศ บุญศรี
- ๘๐. นายสำรวม ทับเคิม
- ๘๑. นายไพฑูรย์ สมบูรณ์
- ๘๒. นายสุชาติ ศิริการ
- ๘๓. นายวิโรจน์ เกตุมนี่

- ๘๔. นางจัน พวงทอง
- ๘๕. นายหรรหม พรายคง
- ๘๖. นายเพชร ชุมภูมุก
- ๘๗. นางนงนุช ปัญญา
- ๘๘. นางศรีมัย สารสิทธิ์
- ๘๙. นายวิน แดงมา
- ๙๐. นายชัยยุทธ สุกสุริยะ
- ๙๑. นายยงยุทธ คำฟู
- ๙๒. นายมานะ รัตมีรณชัย
- ๙๓. นายเฉลิม จันทร์วันรักษ์
- ๙๔. พ.จ.อ.สุริยะ ศาลิคุป

ทีมงานภาคสนาม ปตท.

เจ้าหน้าที่ประจำตำบล	นางสาวนิภาภรณ์ ประมาคะเต
เจ้าหน้าที่ประจำภาค	นางสาวศศิคารา พุภักดี
ที่ปรึกษาภาค	นายวิสูตร ยังพลจันทร์

บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน)
๕๕๕ ถนนวิภาวดีรังสิต จตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๔๐๐
โทร. ๖๖(๐)-๒๕๓๗-๒๐๐๐
www.pttplc.com